

Heils.
van
recht.
atten Feest-
a 20 Cent
ds open bij
len uitgever
3. Utrecht,
voor den

4 dln. 4.
icus in Joh.
ae, 7 dln.
missen.
claring.
E.
nz. enz.

1.
OON,
rdam.
en van
eit.

indien men
onder som-
der gansche
de zonde.
de Majesteit
acht. Wan-
acht, is het
honne op-
lijk mensch.
grootte af-
gelegenheid
kend. Wei-
trachten der
schien ook

on b.v. die
likheid der
den Naam
s menschen
den Heili-
enen schen-
18, 19)
hard woord
meester, be-
zoo vrees-
moet wor-
zijn tegen-
aan een
den betwist,
o scherp af
zijde daar-

ergoelijken
het te veel
eweren, dat
aangezicht
gezegd heeft
spelers oor-
amer, naar
mus, waren
terlijk. Aan
van veront-
en lichaam
? Was het
zich buigen
ren, en Zijne
nk aan mijn
den.

den mede-
waar het de
oo vaak de
id. En toch,
en het ge-
nehas geeft
uigheid van
3, dewijl hij
midden der-
in Mijnen
geen grond
de bevreemd
te bidden,
nken moge,
e Heere het

de mogend-
aarnaar ook
Welk een
nen zijn!
adering zal,
den op Don-
avond de
a zullen in
en bekend
ook deze
worden, en
verwacht

HOVY.

De Heraut

VAN DE

Gereformeerde Kerken in Nederland.

Het auteursrecht van den inhoud van dit blad wordt verzekerd overeenkomstig de wet van 28 Juni 1881 (Staatsblad N°. 124).

Dit blad wordt geregeld des Vrijdags aan de geabonneerden verzonden.
Bijdragen van medewerkers, ingezonden stukken en alles wat verder den inhoud van dit blad betreft, te adresseren aan de REDACTIE. Abonnementen en Advertentie-ten aan de ADMINISTRATIE van De Heraut, Amsterdam.
Inzendingen die later dan Donderdag 's namiddags te 12 ure worden ontvangen kunnen voor het nummer van die week niet meer in aanmerking komen.

Zondag 22 Mei 1892. N°. 752.

Abonnementenprijs: franco aan huis, per drie maanden f1.20. Afzonderlijke nummers aan het Bureau 10 Cent.
Abonnementen worden aangegom door alle Boekhandelaars, Postdirecteuren enz. en aan het Bureau te Amsterdam.
Advertentie: van 1 tot 6 regels 80 Cent; voor elken regel meer 15 Cent. Aanvragen en vermelding van lieftogaten en Verslagen 10 Ct. per regel.

Het derde Gebod.

ZONDAGSATDEELING XXXVI.

Geelt den HEERE, de ziele altes
naams, brengt offer, en komt in
zijne voorhoven. Ps. 96:8.

I.

Ook bij het derde Gebod beginnen we met de woorden van het gebod toe te lichten. Ze luiden in het oorspronkelijke eenigszins anders, dan de Statenoverzetting ze biedt. Letterlijk toch staat er: „Gij zult niet opheffen den Naam van Jehovah uwen God naar het ijdele, want Jehovah zal niet onschuldig houden, wie zijn Naam naar het ijdele opheft.” De toespraak geschiedt, gelijk ook in de andere geboden, in het enkelvoud. Er staat niet: Gijlieden enz., maar *gij*, van één persoon gezegd; op den man af; en geheel individueel genomen.

Wat heeft men nu te verstaan onder „het opheffen van den Naam van Jehovah”? Stellig mag dit niet, gelijk velen waanen, beperkt tot het letterlijk *uitspreken* van Gods Naam, zoodat feitelijk dit gebod zich alleen tegen het dusgenaamde *vloeken* zou keeren.

Want al lijdt het geen twijfel, of ook deze zonde wordt door dit gebod gestuit, zoo reikt toch de inhoud van dit derde Gebod veel verder. Dit zal terstond blijken, als we ons eerst rekenschap geven van de beteekenis, die dit „opheffen”, deze „Naam van Jehovah”, en dit „ijdele”, hier heeft.

Het eerst vestigen we daartoe de aandacht op de uitdrukking „de Naam van Jehovah”, die in dit Gebod het hoofdmoment vormt. Eerst daarna kan onderzocht, wat de zondaar met dezen Naam doet, zoo hij dien „opheft naar het ijdele”.

Nu weet men uit wat wij bij de behandeling van den Naam *Jesus* over den zin en de beduidenis van den „naam” schreven, dat de naam in de Heilige Schrift volstrekt niet een bloote klank of een conventioneel woord beteekent, waarmee men als bij afspraak iets of iemand noemt. Toen Adam aan de dieren namen gaf, verzon hij niet maar zekere klanken, maar zag hij het wezen van elk dier aan, doorzag elks natuur, en naar den indruk dien zulk een dier op hem maakte, uitte hij een klank, die voor zijn menschelijk besef dien indruk weergaf. Eva ontving haar naam niet als een preutsche naam, gelijk thans de jonge meisjes er vaak op gesteld zijn onder een vreemd en mooilinkend naamje bekend te staan, zelfs hoe coquetter hoe liever; maar omdat in dien naam Eva de moeder des levens zich uitsprak. En ook nadat Adam en Eva het Paradijs zijn uitgedreven, blijft deze zin en beteekenis van de naamgeving in stand. Zie het maar als Eva haar oudsten zoon den naam Kain geeft, „omdat ze een man van den Heere had verworven.” Noach heet de Trooster, omdat hij ons „troosten zal van onzen arbeid en onze moeite.” En komen we aan de Patriarchen, dan zien we de namen zelfs wisselen als iemand stand in het Koninkrijk Gods wisselt. Abram wordt Abraham en Sarai wordt Sarah, evenals later Jacob in Israël overgaat, terwijl dan tusschen deze beiden in Israël, evenzoo met een naam vol beduidenis, inliggt. Hoe verder en hooger we komen hoe hooger dan ook de beteekenis van al deze namen klimt, tot eindelijk

in den naam van den Gezalde Gods de volle rijkdom en het wezen van den „naam” zich ontplooit. Ten slotte wordt de „Naam van den Christus”, de „Naam van *Jesus*” zelfs een macht in het midden dergemeente Gods. In den Naam gaan de gebeden op; voor dien Naam lijdt men; voor dien Naam van *Jesus* geeft men zich in den dood. En als eindelijk door *Jesus* al de rijkdom van het mysterie van Gods Drieëenheid is ontvouwd, zal in den Naam van Vader, Zoon en Heiligen Geest heel Gods kerk gedoopt worden. Onze Verbondsnaam, voort voor alle heilig werk het begin is, de voortzetting en de volcinding.

In dien zin nu droeg de Heere onze God ook bij Israël een Verbondsnaam. Dien Naam had Hij zelf aan Mozes in den braambosch geopenbaard. Stond bij Abraham nog meer de naam van *El Sjaddai* d.i. God de Almachtige, op den voorgrond, en noemde Isaac Hem *Pachadi*, of „mijn Vrees”, sinds die openbaring in den braambosch, was de vaste, de onveranderlijke, de stellige naam van God voor zijn bondsvolk de naam van „*Jehovah*” geworden; en God zelf had den zin van dezen naam aldus verklaard: *Ik zal zijn die Ik zijn zal*. Het is nu bepaaldelijk van dezen Naam, dat ook in dit derde Gebod uitsluitend sprake is. Wat men niet in het ijdele op mag heffen is de naam *Jehovah*; de Naam die toekwam aan Israëls Verbondsgod. Neemt men dus ook dit gebod als een artikel uit een strafwetboek, dan zou naar de gewone opvatting, voor dit gebod alleen hij schuldig staan, die uitdrukkelijk den naam *Jehovah* uit ijdelen zin en met ijdele bedoeling op de lippen had genomen. Zelfs het gewone vloeken en lasteren zou er dan niet door worden te keer gegaan, en iemand, die zich slechts wachtte om ooit den naam *Jehovah* op zijn lippen te nemen, ging dan altoos vrij uit, hoe hij ook overigens zich aan misbruik van allerlei goddelijke namen te buiten ging. De Joden die wel eenigszins tot deze opvatting neigden, hadden zich dan ook gewend, om veiligheidshalve dezen naam *Jehovah* nooit op hun lippen te nemen, en zoo dikwijls die naam in de Heilige Schrift voorkwam, er den naam van *Adonai* voor in de plaats te lezen. Deze Joodsche gewoonte is toen overgegaan in het gemeen gebruik der volken, die in hun overzettingen van de Heilige Schrift deze usantie gevolgd hebben; en zoo leest ook onze Statenoverzetting overal „waar in het oorspronkelijke de naam *Jehovah* staat, den naam *HEERE*”. Ter onderscheiding drukt men dit woord Heere dan met kapitale letters als het in de plaats van *Jehovah* staat, en met kleine letters als er in het Hebreeuwsch reeds *Adonai*, d.i. Heere, stond. Het gebruik om de stomme e achter Heere te lezen en uit te spreken heeft dus op zich zelf met dit gebod niets te maken. Of er in het oorspronkelijke *Jehovah* staat, kunt ge alleen zien in die bijbeluitlegging, waar het woord Heere alsdan met kapitale letters als *HEERE* gedrukt is. Maar ook als de beide woorden bijeen staan, en er dus gelezen wordt *Heere HEERE*, schrijft men toch beide woorden met de stomme e er achter. En dit wel, omdat we nu eenmaal in onze Nederlandsche taal tweeërlei schrijfwijze voor dit woord hebben, *zoo wel heer, als heere*; en zulk met dit onderscheid, dat het woord *heer* in gemeenamer zin wordt gebezigd, en het woord *heere* in deftiger en eerbiediger stijl. Dit nu zoo zijnde, zoo volgt hieruit, dat wie nochtans,

den hoogen God bedoelende, niet *Heere*, maar *Heer* schrijft, of blijk geeft van oerbiedigheid jegens het hoogste Wezen, of toont de onderscheiding van zijn Nederlandsche taal kennen. Goede taalkenners, ook al zijn ze volstrekt geen geloovigen, schrijven, als ze van God spreken, dan ook altoos *Heere*.

Stemt nu een ieder toe, dat dit gebod niet uitsluitend het verkeerd gebruik van den bepaalden naam *Jehovah* kan verbieden, maar in elk geval een meer algemeene strekking heeft, dan rijst de vraag, hoe deze meer algemeene strekking door ons moet bepaald worden. De naam, dit gevoel en ieder, dient om iemand mede te noemen, 't zij ge tot hem, 't zij ge van hem spreekt. Een woord, een begrip, een denkbeeld, een voorstelling is alles heel iets anders dan een naam. Ge kunt allerlei eigenschappen, allerlei titels voeren, allerlei qualiteiten bezitten, maar dat alles is uw naam niet. Uw naam is die korter of langer klank, waarmee uw persoon als zoodanig bedoeld en aangeduid wordt. Noem ik dien naam, dan niet ge op, zoo ge er bij zijt, en wel ik in ander geest de herinnering aan uw persoon. Daarom is de naam dan ook zoo teer; voelt iemand de beleediging aan zijn naam aangedaan als een aanranding van zijn eigen persoon; en is een goeden, onbeveleken, onbesmetten naam te bewaren het edelst streven voor veler ziel. Een goede naam is beter dan olie, zegt de spreukdichter. Het is zoo, men kan ook te preutsch op zijn naam zijn, en zijn naam hooger dan zijn levensbeginsel stellen, maar op zichzelf is iemand, die niet om zijn naam geeft, een persoon zonder eere.

Spreken we dus van den Naam van God, dan onderstelt dit, dat de mensch zelf tot God kan spreken, en *over* God tot anderen kan spreken, en dat hij dit doen kan in dezer voege, dat hij niet alleen enkele eigenschappen, krachten of mogendheden Gods aanduidt, maar dat hij ook rechtstreeks het *Wezen* Gods, zij het ook altoos op creatuurlijke wijze, uitdrukt. Een zoo eng persoonlijk bestaan, gelijk wij dit hebben, mag men wel nooit op God overbrengen. Het één Wezen bestaat in drie Personen. Maar dit onderscheid nu daargelaten, ligt toch in het noemen van God bij zijn naam dit in: dat ik met God als met een ander *Ik* te doen krijg, en als zoodanig Hem toesprek en van Hem spreek. Ge ziet dan ook hoe in deze tegenwoordige tijden al diegenen, die nog wel een idee van het Onzienlijke en een ideaal van het Hoogste Goed aanbidden, maar van den God der Openbaring vervreemd zijn, zijn Naam bijna nooit meer noemen. Het is dan het Opperwezen, soms de Voorzienigheid, de Hoogere zegen, de Onbegrijpelijke, en zooveel meer; maar noch zijn *Jehovah*-naam, noch zijn *Vader*-naam blijft bij denulken in eere.

Ontmoet ge nu iemand in het gewone leven, dan kunt ge hem niet bij zijn naam noemen noch bij zijn naam toespreken, tenzij hij zich eerst aan u kenbaar hebbe gemaakt, of ge door anderen aan hem zijt voorgesteld. Een onbekend persoon is u een X. Die heet voor u geen naam. Dien kunt ge met zijn naam niet aanspreken, noch spreken over hem. Vraagt ge hem op den weg naar het uur, of naar het pad dat ge moet inslaan, dan zegt ge: „Lieve vriend”, of gebruikt ge een soortgelijken al-

gemeenen term, maar bij zijn naam noemt ge hem niet. En moet ge over hem spreken, dan duidt ge hem aan, als den man, die daar en daar liep, of dit en dat deed, maar met zijn naam kunt ge hem niet noemen. Zoo onderstelt dus het aanspreken van iemand bij zijn naam, of het spreken over iemand met zijn naam, dat deze persoon zich te voren aan u kenbaar gemaakt hebbe, aan u geopenbaard zij, en dat ge weet wie hij is. Dan, maar ook dan alleen, gaat zijn naam in uw gebruik over. En waar dit zelfs nog bij ons menschen geldt, nu de beteekenis van den naam zoo afnam, en de zin van onzen naam geheel uitgesleten en onkenbaar geworden is, daar gold dit natuurlijk nog in veel hooger zin onder de beëdeling der bijzondere Openbaring, toen schier elke naam de wezenheid van den persoon poogde uit te drukken, en in nog hooger mate van dien Naam die boven alle namen is, van den naam des *HEEREN*.

Nu kan geen creatuur, geen mensch noch engel, God ooit zoo noemen, dat hij het volle Wezen van den Eeuwigen God in zijn naam uitspreke. In zijn Goddelijk Wezen blijft Hij eeuwiglijk de verborgene God, Zichzelf bekend en niemand nader. Die God, dien ge aanbidden kunt en minnen moogt, maar dien ge nooit kunt doorgronden. Tusschen den Naam en het Wezen ligt bij God den Heere dus altoos een oncindige afstand. In den Naam kan nooit iets van het Wezen liggen uitgedrukt, dat God zelf ontrent u niet zijn Wezen en Raad en Werk geopenbaard heeft. Vandaar dat feitelijk de inhoud van den Naam des Heeren gelijk staat met den inhoud der Openbaring omtrent zijn Wezen, en dat de Naam des Heeren is: Die geopenbaarde kennis Gods, die in deze wereld, of wilt ge in de kerke Gods door God zelf gedeponeerd is. Voor zoover nu die kennis ook uw persoonlijk bezit werd, kunt ook gij dus God den Heere noemen, Hem met zijn Naam toespreken, en met zijn Naam van Hem spreken. En gelijk Paulus zegt dat niemand kan zeggen Christus de Heere te zijn dan door den Heiligen Geest, evenzoo moet ook beleden, dat niemand het Eeuwige Wezen bij zijn Naam kan noemen, dan door den Heiligen Geest. Niemand, zegt *Jesus*, kent den Vader, dan de Zoon en wien het de Zoon wil openbaren. Welnu, alleen wie deze openbaring van den Zoon ontving, hij en hij alleen kan God zijn *Vader* noemen, althans op zulk een wijze dat er in dien naam toon, inhoud en bezieling trilt.

We komen dus tot deze slotsom, dat er in deze zondige wereld een heilige macht van kennis Gods geopenbaard is; dat deze openbaring ons in creatuurlijke mate en op creatuurlijke wijze iets van het Wezen, den Raad en het Werk des Heeren ontsluit; dat deze openbaring door den Heiligen Geest aan de zielen betuigd wordt; en dat alzoo de Naam des Heeren, die heerlijk is over de gansche aarde, een heiligen schat vormt, die uit genade aan deze zondige wereld geschonken is. In dien Naam ligt dus de heerlijkheid des Heeren, in dien Naam de kennis des Almachtigen; in dien Naam ligt saamgevat al de schat van zijn voorwerpelijke en onderwerpelijke openbaring. En draagt deze rijke openbaring thans, na den val, het karakter van zulk een openbaring als de zondaar noodig heeft, zoo spreekt het vanzelf, dat gelijke openbaring toch ook in het Paradijs bestond vóór den val, en dat Adam zoowel

als Abraham, zich rekenschap hadden te geven van hun verplichting jegens den Naam des Heeren. Onze Catechismus heeft dit dan ook gevoeld, waar hij in Vraag 99 de strekking van dit Gebod, positief, zoo verklaart, „dat Hij van ons recht erkend, aangeroepen, en in al onze woorden en werken geprezen worde.”

Vraagt ge nu in de tweede plaats wat het beteekent: „dezen naam des Heeren op te heffen,” zoo staat *opheffen* tegenover *laten liggen*. Het Hebreeuwsche woord *Nasa*, dat hier gebezigd wordt, heeft in al zijn beteekenissen deze zelfde grondbeduidenis. Iets is er, het ligt daar neder, maar nu wordt het door dit *nasa* opgeheven. Blijft dit *nasa* uit, dan blijft het daar onaangeroerd liggen; doch grijpt het *nasa* plaats, dan wordt het opgegrepen, opgebeurd, in gebruik genomen. Vandaar dat onze Statenoverzetter het vertaalden „den Naam des Heeren uws Gods niet ijdelijk gebruiken.” Toegepast op den Naam des Heeren wil dit dus zeggen, dat een zondaar tweeërlei kan doen, of zich met dien Naam inlaten, of er zich buiten houden. Er zich met bemoeien, of er zich niet met bemoeien. Dien Naam liggen laten, of wel aan dien Naam de hand slaan. Dit eerste nu mag de mensch niet doen. Hij moet er zich mee inlaten, want God heeft aan den zondaar, en den zondaar tot *heil*, zijn Openbaring gegeven, en hem daardoor in staat gesteld, Hem met zijn Naam te noemen. Het is dus schandelijke onachtzaamheid, en er spreekt hooghartige laatzinnigheid in, zoo de zondaar zich om den heerlijken Naam zijns Gods niet bekommert, dien liggen laat, laat voor wat die is, en er niet naar omziet.

En toch is er nog erger dan deze laatzinnigheid en achteloosheid, dit namelijk dat de zondaar er in zijn verwatenheid toe komt, om dezen Naam, deze Openbaring, deze kennis Gods aan te grijpen, niet om Hem te verheerlijken, en niet om er eigen behoud in te vinden, maar om dit heilige aan te randen, er zijn lust aan te koelen, het uit vijandschap te lasteren, en tot het milkpunt te kiezen voor zijn spot. En dit nu juist drukt het derde Gebod uit, als het spreekt van een „opheffen van den Naam van Jehovah in het ijdele of naar het ijdele.” Er staat in het Hebreeuwsch *Le-Schaw*, en dat *Schaw* is de naam voor heel die atmosfeer der wereld, die buiten deze Openbaring, buiten deze heilige sfeer van den Naam des Heeren ligt. *Schaw* duidt aan het leugenachtige, het zondige, het duivelsche, dat deze wereld overheerscht, voor zoover ze aan zichzelf is overgelaten. En „den Naam des Heeren ijdelijk gebruiken”, of gelijk er letterlijk staat: „den Naam des Heeren opheffen naar dat ijdele”, beteekent alzoo: Zich met die Openbaring Gods inlaten, haar aangrijpen, zich met haar bemoeien, niet om haar te verheerlijken of er heil in te zoeken, maar voor een doel dat thuis hoort in het zondige, het leugenachtige en het duivelsche van den geest der wereld.

Daarom schreven we bij de indeeling die we van den inhoud der Tien Geboden gaven, dat dit gebod den mensch bestraft, insoverre hij er door de zonde toe neigt, om als redelijk wezen God Almachtig aan te randen in zijn Naam. Alle geopenbaarde kennis Gods, en dus ook zijn Naam, die deze geopenbaarde kennis saamvat, en dienst doet om den aldus geopenbaarden God

ongeschonden gebleven. De staten van Holland aannemende hoe wonderlijk God almachtig door denzelfden heeft gewrocht, (tegen het gevoelen van denulken, die niet onbeschaamde haren staande houden, dat er geene wonderwerken meer sedert de tijden der apostelen gewrocht zouden zijn,) stonden aan zijne weduwe Anne Jans en drie kinderen een jaarlijksche pensioen, van 50 pond toe.

PIETER PANIS.

Wat Alva's bestuur in de Nederlanden bedorven had, kon Requens, binnen de twee jaren van zijn stadhouderchap, niet herstellen. De Nederlanden waren tegen Spanje in verzet gekomen en niet wilig den Spaanschen Koning Philips II anders dan als heer der landen te erkennen. Dit bleek vooral op de bijeenkomst te Gent, na den dood van Requens gehouden, waar verscheidene steden en provinciën der Zuidelijke Nederlanden met Holland en Zeeland overeenkwamen om 1°. de Spaansche soldaten ten lande uit te drijven; en 2°. de Algemeene Staten te beschrijven, om orde op 's lands zaken te stellen. De Roomsche religie zou overal, behalve in Holland en Zeeland, gehandhaafd, maar de plakaten geschorst worden enz. Dit accoord, de pacificatie van Gent genoemd, bezwoer ook de nieuwe landvoogd Don Juan. Maar hij hield zijn woord niet. Niet alleen niet wat betrof de politieke privileges, maar ook niet wat aanging de afschaffing der plakaten. Alomme, zelfs in Holland en Zeeland, gaf hij bevel aan de bisschoppen, inquisiteurs en Raden, dat zij op de predikanten moesten letten, hunne samenkomsten storen en hen zelve strengelijk straffen als verstoorders van de algemeene rust en orde.

Nu gebeurde het in dien tijd, namelijk den 16en Mei 1577, dat te Bolheyn, een dorpje bij Mechelen, eene predikatie werd gehouden. Mr. Jacob de Bucher, schrijver der schatbewaarders van Mechelen, en Jan Quant, een dienaar der stad, die vernomen hebbende, zonden een menigte menschen op en voerde ze aan naar de plaats der samenkomst. Toen de vergaderden dit bemerkten, gingen zij uiteen. Niemand werd toen gevangen genomen. Kort daarop echter werd Pieter Panis, een Christen in woord en wandel, een kleermaker van beroep, door Quant bij den schout aangeklaagd, als had hij op bovengenoemde bijeenkomst gesproken. Volgens het Martelaarsboek was dit niet waar, maar eene oude chroniek van Mechelen beweert van wel. Hoe dit zij, in allen gevallen bleef Panis den Christus der Schriften als zijn Middelaar en bleek hij een aanhanger van de Gereformeerde belijdenis. Hij werd dus in den kerker opgesloten. Wel wendden toen vele burgers van Mechelen een poging aan bij den schout dier stad, om hem vrij te laten. Maar Willem de Klerck spotte met de vragers.

Panis bleef dus in de gevangenis, totdat Don Juan van Oostenrijk in de stad kwam en den prior der Karmalieten Petrus Lupus ontving, die den gevangene als ketter bekend maakte en diens bestraffing eischte. Panis werd toen ter dood veroordeeld en den 15den Juni 1577 onthoofd. Hij stierf met het Onze Vader en de 12 geloofsartikelen op de lippen. Zijn lijk werd den vogelen prijs gegeven.

DE GAAY FORTMAN.

De martelaren.

XCIV.

JOHANNES GELASIUS.

Oudewater is een der eerste steden van Zuid-Holland geweest, die in 1572 aan de zijde van den Prins van Oranje gebracht werden. Den 19en Juni van dat jaar nam jonkheer Adriaan van Zwieten de stad in met een handvol soldaten, ten gevolge van verraad van binnen. Derregering kwam toen in handen der Calvinisten en de religie werd gereformeerd.

Johannes Gelasius (ook wel Jan Jansz. genoemd) werd de eerste leeraar. Vroeger was deze waarschijnlijk glazenmaker geweest, toen de kerk van Oudewater hem tot de bediening des Woords riep. Drie jaren lang genoot de stad hare vrijheid. Nadat de onderhandelingen te Breda over den vrede ongunstig afgeploegen waren, trok de Spaansche veldheer Gilles van Barlaumont, Heer van Huiges, op Oudewater aan. Niet minder dan 700 weerbare mannen (de helft krijgsvolk en de helft burgers) waren in de veste. Bovendien hadden de inwoners vernield de sluis aan den IJssel, dicht onder de stad gelegen, te openen en daardoor het land om de stad onder water te zetten. De Prins van Oranje had dit wel geboden, maar men had den hooibouw niet willen verliezen; en toen men het gebod was gaan uitvoeren, hadden de Spanjaarden zich van de schans, die de sluis dekte, meester gemaakt. Niet minder nadeelig

was voor de belegerden het verlies van een ander blok-huis, dat schandelijk verlaten werd door zijne verdedigers, het stoppen van den IJssel en het afnemen van allen toevoer voor de stad. Eindelijk werd de stad den 6den Augustus overgegeven. De bezetting eischte drie dagen tot beraad met den Prins van Oranje. Twee dagen werden toegestaan. Na afloop van deze vielen de belegeraars aan het stormen. Met leeuwenmoed verdedigden de belegerden zich, maar zij konden de overmacht niet tegenhouden. De wal werd door de Spanjaarden overweldigd en het gehele leger stortte in de stad. Geen leedlijd, geen konne werd ontzien. De gehele stad werd een prooi der vlammen, behalve de kerk en het klooster. Slechts een kleine schare mannen, vrouwen en kinderen werd gespaard en op een losgeld vrijgelaten. Onder dezen behoorde de predikant Johannes Gelasius. Hij werd in zijn huis gevangen genomen, nadat zijn zoon voor zijn oogen gedood en zijn vrouw zwaar gewond was, en naar het leger overgebracht, waar hem een rantsoen van 500 gulden werd opgelegd voor zijn leven. Daar echter werd hij door een bagijn herkend en verraden, en door een der bevelhebbers naar de stadsgalg gevoerd. Hier werd hij voor een ketter en verleider uitgescholden. Hij wierp de beschuldiging verre van zich, omdat hij een trouw leeraar der waarheid was. Toen hielden hem de priesters een kruis voor en vroegen, of hij daaraan gelooven wilde. Zijn antwoord was: „Laat ons aan God gelooven, die u en mij geschapen heeft.” Daar de overste zag, dat Gelasius zijn Heere en zijne belijdenis niet wilde verloochenen, klomk zijn bevel: „Ga met den ketter voort.” De martelaar werd opgehangen. Zestien maanden bleef het lijk aan de galg hangen en toch was het in dien tijd niet tot ontbinding overgegaan. Zelfs de oogen waren

DAM.